

Bra bok i eftersatt och svårt ämne

Mats Hagberg. **Nacke & skuldra. Att förebygga arbetsrelaterad sjuklighet.** 141 sidor. Stockholm: Rådet för arbetslivsforskning, 1996. Pris ca 150 kr. ISBN 91-88530-45-0.

Recensent: med dr Sven Kvarnström, Hälsan, Västerås.

Ca 20 000 000 000 svenska kronor beräknar man att nack-skuldersjukdomar årligen kostar landet. Professor Mats Hagberg har i en liten bok givit en bred belysning av detta ämne som tidigare varit sorgligt eftersatt. Boken vänder sig till en bred publik, bl a företagsläkare och ortopedier men även till handläggare på försäkringskassor.

Hagberg har givit sig i kast med ett svårt ämne där forskningen fortfarande saknar väsentliga pusselbitar för att nå full förståelse av alla samband. Hans position som stor auktoritet är en garant för att man här har vad som kan betraktas som »state of the art» i denna fråga. Antalet referenser är 251. Många är viktiga. Det lilla avsnittet på sidan 17 om »referred pain» som exempel på svårigheten att diagnostisera bör begrundas av alla som ställs inför diagnostiken av nack-skulderbesvär.

Checklista för utredning

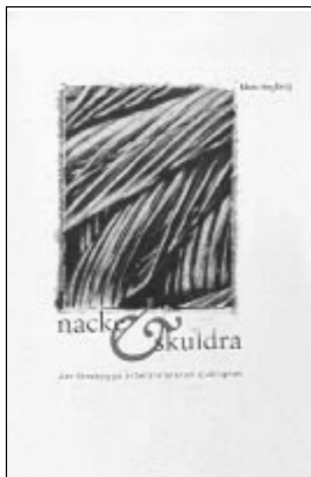
Författaren betonar svårigheten att utvärdera arbetsmiljöfaktorer i diagnostiken och vikten av en detaljerad och väl dokumenterad yrkesanamnes uppdelad på olika arbetsmoment. Man kan hoppas att detta läses och begrundas av var och en som ställs inför de här sjukdomstillstånden och som skriver intyg i arbetsskadeärenden. För dessa är checklistan över medicinsk utredning lika otomodernt värdefull.

Vissa partier i boken synes mig vara onödigt akademiskt krångligt skrivna; det gäller framför allt det allt för styvmoderligt behandlade avsnittet om arbetsorganisation och om produktionssystem. Å andra sidan är kapitlet om rehabilitering mycket värdefullt.

För handläggare av arbetsskador

Denna bok bör läsas av alla

NYA BÖCKER

företagsläkare och alla andra läkare som kommer i kontakt med patienter med besvär i nack-skulderregionen. Alla handläggare av arbetsskador på försäkringsbolag bör även läsa och begrundas dessa kloka sammanställningar av aktuellt vetande i en svår medicinsk nisch. •

Referensbok om kroppsviktens reglering

C Bouchard, G A Bray, eds. **Regulation of body weight. Biological and behavioral mechanisms.** 327 sidor. Chichester-New York-Brisbane: Wiley, 1996. Pris £ 55. ISBN 0-471-96373-9.

Recensent: med dr Carl-Erik Flodmark, barn- och ungdomsmedicinska kliniken, Universitetssjukhuset MAS, Malmö.

I samband med en workshop i maj 1995 gjordes en sammanställning av forskningsfronten rörande kroppsviktens reglering. Bokens författare utgörs av de mest namnkunniga inom en rad områden, vilket borgar för en gedigen kunskapsammansättning. Djurmodeller relaterade till hyperfagi samt det metaboliska syndromet redovisas, men även metabola syndromet hos människor, av Lars Sjöström i Göteborg. Vidare görs en sammanställning av en grupp för-

fattare om nyttan med djurmodeller.

Begränsade synsätt

J E Blundell redovisar föredömligt som alltid födointag och kroppsviktsreglering. Detta kapitel enbart motiverar inköp av boken! W H Dietz sammanfattar kända faktorer bakom utveckling av fetma i barnaåren, men har ett begränsat medicinskt synsätt och betonar inte tillräckligt familjens och andra psykosociala faktorerens betydelse.

En annan författargrupp tar upp bio-beteendemässiga faktorer som påverkar viktregleringen, men är lika begränsade i sitt synsätt. Människan betraktas inte alls som en social varelse interagerande med andra individer i sin omgivning.

I övrigt avhandlas peptidreglering av vikten, där givetvis de allra senaste fynden inte finns med. Metabola aspekter på viktregleringen diskuteras av A Astrup och J P Flatt, varvid faktorer som påverkar födointaget betonas framför fysisk aktivitet. Vidare konkluderas att »obese are obese because they tend to stay that way, rather than because of previous errors in maintaining energy balance».

Beteendemässig och metabol fetma

Definitionen av fetma blir då en oförmåga att oxidera så mycket fett som konsumeras när kroppens fettinnehåll är normalt. Vidare föreligger en ofullständig inhibition av kolhydratoxidationen. Eftersom mängden och fördelningen av fett påverkar oxidationen, liksom en rad andra faktorer, förklarar detta varför olika individer tenderar att få olika fettdepåer. Dessa resonemang stödjer synsättet att fetma ibland kan vara metabolt betingat och ibland psykosocialt betingat.

I ett diskussionskapitel hävdas att enbart studier av homogena grupper såsom extremt överviktiga eller Pima-indianer minskar sannolikheten att hitta »metabol» fetma, eftersom den följs av en stor andel »beteendemässig» fetma.

En annan grupp som sägs vara homogen och därmed olämplig att studera är barn. Detta synsätt är märkligt, eftersom gruppen barn knappast kan vara mer homogen än mänskligheten i övrigt.

Det är vidare inte säkert att resonemanget är korrekt, men det antyder ändå att fetma bör betraktas som multifaktoriell, där individens inbyggda metabolism kan ha ogynnsamma effekter som vi idag ännu inte förstår fullständigt.

Utförligt om genetik

Boken innehåller i övrigt flera kapitel om genetik som kan tjäna som bakgrundsinformation i ämnet. En hel del nytt har hänt sedan boken trycktes, men området är väl presenterat.

Sammanfattningsvis är det en bra referensbok på den metabolt intresserade doktors hylla, men av mindre värde för den terapiintresserade kollegan. •

Uppdaterad kunskapskälla om kognitiv terapi

Carlo Perris. **Kognitiv terapi i teori och praktik.** 249 sidor. Stockholm: Natur och Kultur, 1996. Pris ca 510 kr. ISBN 91-27-06543-X.

Recensent: professor emeritus Jan-Otto Ottosson, Göteborg.

Drygt tio år har gått sedan första upplagan kom ut, och det kan konstateras att den kognitiva terapin har vunnit terräng i Sverige. Antalet terapeuter har ökat, och socialstyrelsen kan legitimera psykoterapeuter i kognitiv terapi. Ett växande antal behandlingsenheter har en kognitiv inriktning. Indikationerna för kognitiv terapi har vidgats.

Företräder terapiformer

Med sin bok och verksamhet i övrigt har Perris varit en drivande kraft bakom denna utveckling. Den nu föreliggande uppdateringen av boken innebär en utvidgning och fördjupning av både de teoretiska och de praktiska avsnitten. Kartläggningen av den kognitiva terapins rötter och beröringspunkter med andra terapiformer visar en stor förtrogenhet med såväl gammal som modern litteratur.

Genom sitt konstaterande att kognitiv terapi är något av en mötesplats mellan de ofta som oförenliga ansedda dynamiska och beteendeeinriktade